

Bar, Přemysl; Šmídová Malárová, Lenka; Führer, Lukáš

Introduction - Úvod

Studia historica Brunensia. 2024, vol. 71, iss. 2, pp. 5-7

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SHB2024-2-1>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80871>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 03. 01. 2025

Version: 20250102

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Introduction / Úvod

The present volume of *Studia Historica Brunensia* contains studies presented at a workshop held on December 5–6, 2023, at the Faculty of Arts, Masaryk University in Brno. The workshop is part of a series of regular meetings on diplomatics from various perspectives, organized by the Department of Auxiliary Historical Sciences and Archive Studies (this was the fifth event in the series). On this occasion it was titled *Arbiter, arbitrator, or compositor amicabilis: Medieval Arbitration between Diplomatics and Legal History*. The workshop brought together experts from various disciplines, including legal historians, medieval historians, and scholars of diplomatics, with participants from Czechia, Germany, Austria, Poland, and Bosnia and Herzegovina.

The idea of organizing the workshop arose spontaneously during discussions among colleagues at the department. We concluded that, despite our different research interests (based on different types of sources from different periods), we all in some way address issues related to medieval arbitration. Although arbitration is clearly not a new subject and has been the focus of numerous publications and conferences, we believe it merits further consideration.

One reason why arbitration is such a fascinating topic is that it is an alternative approach to traditional legal proceedings in dispute resolution. Its roots in the European legal landscape can be traced back to Roman law, where arbitrators served as both mediators and judges, and were chosen by the parties involved to the dispute. During the medieval reception of Roman law, arbitration became popular due to its lesser degree of formality, lower costs, and greater flexibility. This popularity is reflected not only in the procedural manuals found in legal and canonical literature but also in practical sources, such as the actual awards handed down by arbitrators and the accompanying documents that shed light on other case-related circumstances. In some respects, arbitration even competed with ordinary courts.

The somewhat simplistic characterization of medieval arbitration prompts a general reflection on its development in legal handbooks, normative texts, and diplomatic sources. Tracing the practice of arbitration is a priority, as it evolved and changed in parallel with the norm, though reconstructing its full history can be challenging.

Although we were aware that many topics related to arbitration merited exploration, it was not feasible to cover the entire range of issues in such a short session. Nevertheless, this international workshop provided an excellent forum for insightful discussion.

We are grateful to all the authors who submitted papers for publication in this volume of our journal. Each contribution represents a distinct area of research. However,

a general classification of the authors would place Lenka Šmídová Malárová, Veronika Ondrášková (both Brno), Petr Dostálík, Jakub Razim (both Olomouc) and Patryk Maćkowiak (Poznań) among the legal historians. Another group of contributors includes historians of medieval studies, some of whom specialise in the field of medieval diplomacy. These include Daniel Luger (Graz), Uwe Tresp (Munich), Enes Dedić (Sarajevo), Ondřej Schmidt (Brno), Heinrich Speich (Brno), Felix Timmer (Münster) and Lukáš Führer (Brno). We believe that this volume will stimulate further research on this topic and that future workshops in this series will continue to explore equally interesting and thought-provoking subjects.

Předkládané číslo časopisu *Studia Historica Brunensia* obsahuje studie, které byly představeny na workshopu pořádaném ve dnech 5.–6. prosince 2023 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Workshop je součástí série pravidelných setkání zaměřených na diplomatiku z různých perspektiv, které pořádá Ústav pomocných věd historických a archivnictví (v tomto případě šlo již o pátou akci v řadě). Tento diplomatický workshop nesl název „*Arbiter, arbitrator, nebo compositor amicabilis: středověká arbitráž mezi diplomatikou a právněhistorickou vědou.*“ Workshopu se zúčastnili odborníci z různých disciplín, včetně právních historiků, medievalistů a odborníků na diplomatiku, a z různých zemí: Česka, Německa, Rakouska, Polska a Bosny a Hercegoviny.

Myšlenka uspořádat tento workshop vznikla spontánně během diskusí mezi kolegy na našem ústavu. Došli jsme k závěru, že přestože jsou naše vědecké zájmy různé (vycházejí z různých typů pramenů a z různých období), všichni se nějakým způsobem věnujeme otázkám souvisejícím se středověkou arbitráží. Ačkoli arbitráž není novým tématem a byla již předmětem mnoha publikací a konferencí, domníváme se, že si přesto zaslouží pozornost.

Jedním z důvodů, proč je arbitráž tak fascinujícím tématem, je skutečnost, že představuje alternativní přístup k tradičním právním procesům při řešení sporů. Její kořeny v evropské právní tradici lze vysledovat až k římskému právu, kde arbitři působili jako mediátoři i soudci, a byli vybíráni stranami sporu. Během středověké recepce římského práva se arbitráž stala populární díky menší míře formalismu, nižším nákladům a větší flexibilitě. Tato obliba arbitráže je patrná nejen v procesních příručkách v rámci legistické a kanonistické literatury, nýbrž i v pragmatických pramenech, jako jsou skutečné rozhodčí nálezy a doprovodné dokumenty, které objasňují další okolnosti jednotlivých případů. V některých ohledech arbitráž dokonce konkurovala řádným soudům.

Tato poněkud zjednodušená charakteristika středověké arbitráže vybízí k obecné reflexi o jejím vývoji v právních příručkách, normativních textech a diplomatických pramenech. Sledování, jak prakticky probíhala arbitráž, je prioritou, protože praxe se vyvíjela a měnila paralelně s normou, avšak není vždy snadné ji rekonstruovat.

Ačkoli si organizátoři byli vědomi existence mnohých témat souvisejících s arbitráží, které by si zasloužily pozornost, nebylo možné pokrýt celou škálu otázek během jednoho krátkého setkání. Tento mezinárodní workshop přesto poskytl vynikající prostor pro podnětnou diskusi.

Chceme vyjádřit poděkování všem autorům, kteří dodali své příspěvky k publikaci, a obohatili tak toto číslo našeho časopisu. Každý příspěvek představuje jinou oblast výzkumu. Pokud bychom však mohli autory obecně charakterizovat, pak mezi právní historiky by se zařadili Lenka Šmídová Malárová, Veronika Ondrášková (obě z Brna), Petr Dostálík, Jakub Razim (oba z Olomouce) a Patryk Mačkowiak (Poznaň). Další skupinu přispěvatelů tvoří medievalisté, z nichž někteří se specializují na středověkou diplomatiku. Patří mezi ně Daniel Luger (Graz), Uwe Tresp (Mnichov), Enes Dedić (Sarajevo), Ondřej Schmidt (Brno), Heinrich Speich (Brno), Felix Timmer (Münster) a Lukáš Führer (Brno). Věříme, že tento svazek přinese podněty pro další výzkum středověké arbitráže, a že budoucí setkání v rámci série diplomatických workshopů budou i nadále přinášet stejně zajímavá a inspirativní témata.

Přemysl Bar – Lenka Šmídová Malárová – Lukáš Führer



This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.



Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

